

Світлана КРИШТАНОВИЧ,

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри економіки, менеджменту
та готельно-ресторанного бізнесу

Львівського державного університету фізичної культури
(Львів, Україна) skrischtanovich@gmail.com

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

У статті проведено аналіз наукових досліджень щодо проблематики організації навчального процесу підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. З'ясовано, що впровадження інтегративного підходу буде ефективно впливати на формування цих фахівців. Установлено, що зміст навчальних інтегрованих дисциплін має включати як цикл загальноосвітніх дисциплін, так і професійно-орієнтованих і важливою змістовою характеристикою є рівень інтеграції, який визначає ступінь змін інтегративного змісту. Доведено, що вдосконалення професійної компетентності менеджера фізичної культури і спорту має відбуватись з урахуванням у змісті освіти саме особистісного складника.

Ключові слова: інтегративний підхід, менеджер, фізична культура, спорт, навчальний процес, професійна компетентність.

Svitlana KRYSHYANOVYCH,

Candidate of Science in Public Administration,
Associate Professor of the Department of Economics,
Management and hotel-restaurant business
Lviv State University of Physical Culture
(Lviv, Ukraine) skrischtanovich@gmail.com

INTEGRATED APPROACH TO TRAINING FUTURE MANAGERS OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

The analysis of scientific researches concerning the problems of the organization of the educational process of the preparation of future managers of physical culture and sports has been carried out. It is revealed that the introduction of an integrative approach will effectively influence the formation of these specialists. Introduction of integration into the educational process of future managers of physical culture and sports is relevant, as it will help: combine similar material of various subjects around one topic and eliminate duplication in the study of a number of disciplines; to optimize knowledge that will facilitate their assimilation with less time, but will generate equivalent theoretical and technological skills; to acquire students a significant amount of study material and to achieve the integrity of knowledge; motivate students to gain knowledge, self-development; to form personal growth of the student, the disclosure of abilities, cognitive capabilities; Provide opportunities for students to practically apply acquired knowledge from different disciplines for future professional activities.

It has been established that the content of the educational integrated disciplines should include, as a cycle of general education disciplines, and professionally oriented and important content characteristic is the level of integration, which establishes the degree of changes in the integrative content. As the essential consequence of integration will be that it will promote generalization, consolidation and growth, information content of scientific knowledge, that is, separate concepts of law and theory will pass into the general rank and allow to explain more specific properties and connections.

It is proved that the improvement of the professional competence of the manager of physical culture and sport should take place, taking into account the content of education is a personal component. After all, improvement of the professional competence of the manager of physical culture and sports should take place, taking into account the content of education orientation on the person, namely: strengthening the formation of professional orientation of this specialist; creation of a comprehensive system of its professional training; the formation of creative thinking. It is the integration of the contents of the training of the future manager of physical culture and sports to ensure his professional orientation, which includes: the value of the profession (meaning of work, qualifications, social status, etc.), motives (career, welfare, wages, interests, intentions, ideals, etc.), professional orientation (attitude to the profession, hope, readiness for professional development, readiness for continuous education, tocho), social-professional status.

Key words: integrative approach, manager, physical culture, sport, learning process, professional competence.

Постановка проблеми. Сьогодні знання розглядають як потенціал, яким мають володіти фахівці. Важливою є результативність їхньої діяльності в реальних умовах, тому одним зі шляхів модернізації освіти є впровадження та реалізація інтеграційного змісту навчання. Така інтеграція може збалансувати

основні суперечності освіти, а саме розбіжності між перенавантаженням знань та обмеженими людськими ресурсами. Історичний досвід свідчить, що неможливо нікому дати відповідну освіту опираючись на окрему науку, ізольовану від інших наук. Саме інтеграція надає органічне поєднання різних

навчальних предметів навколо однієї теми. Саме це є інновацією, яка впроваджує нові умови співпраці студентів і викладачів, завдяки якій покращуватиметься ефективність сприйняття студентами навчального матеріалу.

Аналіз досліджень. Науковець Я. Коменський звертав увагу на необхідність «завжди й усюди брати разом те, що пов'язано одне з одним». Він наголошував на необхідності інтегрованого підходу до організації навчального процесу: «Усі знання виростають з одного коріння – навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках» (Коменський, 1955: 132). Як видно з історії науки, головний шлях до сучасного змісту навчання пролягає через інтеграцію навчальних дисциплін, що перекидають мости між традиційними спеціальностями й тим самим є свого роду каркасом, який об'єднує окремі предмети в єдине ціле. Чим більше зміст навчання буде інтегрованим, тим більше він відповідатиме критерію простоти й економії (парсимонії), що сформульований ще англійським схоластом Вільямом Оккамом і відомий як «брита Оккама».

Проблема інтегративного підходу до освіти відносно недавно набула поширення в результаті пошуку сучасних шляхів щодо модернізації української освіти. Звернення до неї пов'язано з бажанням установити зміни в освіті (у тому числі спортивної), потреба в яких зумовлена змінами, що відбуваються в суспільстві в умовах ринкових соціально-економічних відносин. Незважаючи на те що питання підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту як предмет дослідження розглядалися в багатьох наукових роботах, зокрема присвячених удосконаленню методики викладання спортивно-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах спортивного спрямування (Б. Шиян, Е. Вільчковський), вирішенню проблем інтенсифікації навчання (Т. Круцевич, М. Вайнтрауб), використанню комп'ютерних технологій у галузі фізичної культури і спорту (В. Богданов, В. Пономарев, А. Соловійов) тощо, у більшості випадків увага приділялася лише окремим складовим компонентам навчального процесу. Більш предметно дослідженню теоретичних і методологічних проблем інтеграції присвятили свої роботи С. Гончаренко, І. Козловська, Я. Кміт і низка інших. Ці дослідження торкаються різноманітних проблем, серед них – інтегративні процеси в освіті, розробка інтегративних курсів, теоретико-методичні засади контролю й оцінювання результатів навчальної діяльності на основі інтегративного підходу.

Але наявні дослідження неповною мірою висвітлювали особливості підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в сучасних умовах,

в основі яких лежить інтеграція змісту навчального процесу.

Мета статті – дослідити інтегративний підхід до формування майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту як інновації в освіті, яку необхідно запроваджувати для підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі фізичної культури і спорту.

Виклад основного матеріалу. Інтеграційні тенденції в навчальному процесі, що почалися ще в минулому, більш активно проявляються в наші дні. Це пов'язано з розвитком комп'ютерних і комунікаційних технологій і виникненням світової інформаційної мережі – Інтернету. Зазначимо, що інтеграційні знання стають надбанням особистості лише в результаті власної інтелектуальної діяльності. Ефективна організація навчального процесу повинна будуватися за принципом не передачі знань, а управління пізнавальною діяльністю студента. Аналіз наявних досліджень щодо процесу підготовки студентів спортивних вишів до професійної діяльності свідчить, що він має бути спрямованим на загальний інтеграційний підхід. Інтеграція навчальних предметів повинна відповідати концепції, що накопичення знань у студентів має відбуватися в результаті різних процесів навчання (Безкоровайна, Сватъєв, 2009).

Оскільки система інтегрованого навчання ще недостатньо вивчена, не завжди сприймається викладачами. Отже, її теоретичне обґрунтування та практичне запровадження – справа майбутнього. Інтегроване навчання закладає нові стандарти співпраці викладачів і студентів – це буде діюча модель активізації інтелектуальної діяльності та прийомів навчання, які допомагають студентам розкрити себе як особистості з власними цілями й потребами. Інтеграція зобов'язує до використання інноваційних форм викладання, що має на меті ефективне сприйняття студентами навчального матеріалу, вона допомагатиме всім її учасникам (викладачам, студентам) співпрацювати та взаємодіяти, що наблизитиме їх до спільної мети. Отже, сприяє використанню різноманітних форм навчання, таких як тьюторство, коуч, менторство, фасилітація, едвайзерство (Lindt, Blair; Nguyen, 2013; Rothman, T., Henderson, 2011). Сучасна педагогічна наука інтеграцію розглядає як один із головних дидактичних принципів.

Упровадження інтеграції в навчальний процес майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту є актуальним, тому що допомагатиме:

- об'єднати схожий матеріал різних предметів навколо однієї теми та усунути дублювання у вивченні низки дисциплін;
- оптимізувати знання, що сприятиме засвоєнню їх з меншим використанням часу, проте породжуватиме еквівалентні теоретичні й технологічні вміння;

- засвоїти студентам значний за обсягом навчальний матеріал і досягти цілісності знань;
- мотивувати студентів до здобуття знань, саморозвитку;
- формувати особистісне зростання студента, розкриттю здібностей, пізнавальних можливостей;
- надавати можливості студентам практично застосовувати набуті знання з різних дисциплін для майбутньої професійної діяльності.

На нашу думку, реалізація інтеграції змісту навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в процесі вивчення фахових дисциплін має бути спрямована на засвоєння ними загальноприйнятих методів менеджменту й технологію управління в практичній спортивній діяльності. Зміст підготовки цих фахівців має будуватись як єдина цільова програма, що зорієнтована на кінцевий результат, а не як спектр незалежних автономних дисциплін. Кожна окрема дисципліна має розглядатися як виокремлена частина інтегрованого цілісного змісту різнобічної підготовки фахівця до його професійної діяльності.

Зрозуміло, що зміст освіти (чого навчати?) – це саме той основний фактор, який розкриває інші площини навчального процесу (як учити?). Якщо змінюються акценти до вимог випускників спортивних вишів, то насамперед має бути застосована інтеграція змісту навчання та переглянутий вихідний матеріал для організації цього процесу.

Для вибору якісного змісту освіти як складника системи вимог, які спрямовані на формування професійної компетентності майбутнього менеджера фізичної культури і спорту, необхідно вирішити низку завдань щодо вибору змісту навчальних інтегрованих дисциплін, які включають цикл як загальноосвітніх дисциплін, так і професійно-орієнтованих.

Суттєвим наслідком інтеграції буде те, що вона сприятиме узагальненню, ущільненню та зростанню, інформаційній ємності наукового знання, тобто окремі поняття, закони й теорії будуть переходити в ранг загальних і даватимуть змогу пояснити більше число конкретних властивостей і зв'язків.

Важливою змістовою характеристикою є рівень інтеграції, що встановлює ступінь змін інтегративного змісту. Розглянемо кілька рівнів інтеграції, а саме від міжпредметних взаємозв'язків до активної взаємодії та практичного використання набутих знань у професійній діяльності. Досить поширеною є градація інтегративних процесів, що використовує три рівні (Тюнников, 1991). Перший рівень є низьким, тут особливо не міняється набір елементів, зберігається структура. Але поряд із цим утворюються комплексні поняття, цілісні уявлення й узагальнення, що сприяє можливості впорядкування

взаємодії навчальної дисципліни з іншими. Другий рівень – середній, передбачає комплекс взаємодію елементів. Третій рівень – високий, забезпечує докорінну перебудову наявного змісту навчання, застосовуючи інноваційні підходи, що сприятимуть розширенню меж навчальних дисциплін.

Відзначаючи загальний характер інтегративного підходу, досліджуючи його суттєву основу, вчені вказують на об'єктивно існуючу багатоманітну єдність наукових дисциплін. При цьому наголошується, що нові зв'язувальні ланки між предметами наукових дисциплін не тільки відкриваються в процесі їх вивчення, а й можуть бути реалізовані під час професійної діяльності. Ці положення дають змогу майбутнім менеджерам фізичної культури і спорту не тільки глибоко вивчати сутність і зміст фахових дисциплін, а й застосовувати інтегративний підхід як ефективний механізм удосконалення своєї професійної компетентності (Лапичак, Музика, 2014: 165).

Методика формування найкращого набору навчальних дисциплін професійної підготовки менеджерів фізичної культури і спорту, яка існує натеper, пояснює, як саме:

- визначити необхідну функціональну структуру професійної діяльності фахівця згідно з його рівнем кваліфікації;
- визначити структури узагальненого об'єкта діяльності;
- виділити елементи сукупної структури професійної підготовки;
- розкрити зміст кожного з елементів структури тощо (Волянчук, 1999).

Тому вдосконалення професійної компетентності менеджера фізичної культури і спорту має відбуватись з урахуванням у змісті освіти особистісного складника, а саме: посилення формування професійного спрямування цього фахівця; створення цілісної системи його професійної підготовки (базових знань); формування креативного мислення (індивідуальних методів діяльності). Це можна здійснити переорієнтувавши цілеспрямованість цієї підготовки за допомогою інтеграції змісту навчальних дисциплін і логічної побудови навчальних програм, послідовності формування всіх її складників, які мають формувати професійну компетентність майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Чинна програма підготовки менеджерів фізичної культури і спорту не є досконалою, не формує ефективну професійну компетентність особистості цього фахівця. Випускники ВНЗ спортивного спрямування мають базові знання, уміння, навички та набуті професійні якості, але не готові до виконання своїх професійних функцій у дійсних ринкових умовах. Вони не

сформовані як особистості, які мають дивитися крізь час і втілювати в життя ідеї, що до них ще ніхто не пропонував. Тому мають володіти лідерськими якостями, які притаманні фахівцю цього профілю. Зрозуміло, що становлення випускника як фахівця займає досить тривалий час, деколи таке становлення не відбувається, тоді ми отримуємо некваліфікованого фахівця, який буде або неефективно працювати, або взагалі залишить свою діяльність.

Висновки. Саме інтеграція різних дисциплін за допомогою їх взаємопроникнення змісту й методів один в одного допоможе формувати в студентів цілісне бачення їхньої майбутньої професійної діяльності. Саме інтеграція змісту навчання менеджера фізичної культури і спорту має забезпечити його професійну спрямованість, яка включає цінність професії (сенсації праці, кваліфікація, соціальний

статус тощо), мотиви (кар'єра, добробут, заробітна плата, інтереси, наміри, ідеали тощо), професійну орієнтацію (ставлення до професії, сподівання, готовність до професійного розвитку, готовність до безперервного навчання тощо), соціально-професійний статус.

Професійна спрямованість за допомогою інтеграції змісту навчання має характеризуватися постійним прагненням майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту до вдосконалення, здобуття все нових знань і вмінь. Її психологічним підґрунтям є готовність майбутніх фахівців до постійного підвищення професійного рівня, до розвитку кваліфікаційних вимог ринку праці, адже на різних рівнях навчання ці чинники мають різний психологічний зміст, який характеризується певною діяльністю і кваліфікаційним рівнем розвитку фахівця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения. Москва: Просвещение, 1955. 627с.
2. Безкоровайна Л., Сват'єв А. Деякі аспекти організації процесу підготовки фахівців фізичного виховання та спорту до майбутньої професійної діяльності у вищих навчальних закладах. Вісник Запорізького національного університету. 2009. № 2. С. 5–10.
3. Lindt S., Blair C. (2017). Making a difference with at-risk students: the benefits of a mentoring program in middle school. URL: <https://www.amle.org/BrowsebyTopic/WhatsNew/WNDet/TabId/270/ArtMID/888/ArticleID/763/The-Benefits-of-a-Mentoring-Program-in-Middle-School.aspx>.
4. Nguyen M. Duke University Research Brief January 7, 2013. URL: https://childandfamilypolicy.duke.edu/pdfs/schoolresearch/2012_PolicyBriefs/Nguyen_Policy_Brief.pdf.
5. Rothman T., Henderson M. (2011). Do school-based tutoring programs significantly improve student performance on standardized tests? Volume 34. № 6. P. 1–10.
6. Тюнников Ю.С. Политехнические основы подготовки рабочих широкого профиля: методическое пособие. Москва: Высшая школа, 1991. 192 с.
7. Лапичак І., Музика Ф. Аспекти інтеграції професійних знань і вмінь при підготовці фахівців з фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Фізична культура, спорт та здоров'я нації: зб. наук. праць / Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського; головний редактор В.М. Костюкевич. Вінниця: ТОВ «Планер», 2014. Вип. 18. С. 163–170.
8. Воляннюк Н.Ю. Сучасні аспекти професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 1999. № 19. С. 34–36.

REFERENCES

1. Komenskyi Ya. A. Izbranyie pedagogicheskie sochineniia [Selected pedagogical compositions]. – M.: Prosvieshchienie, 1955. – 627 p. [in Russian]
2. Beskorovaina L. Deiaki aspekty orhanizatsii protsesu pidhotovky fakhivziv fizychnoho vykhovannia ta sportu do maibutnoi profesiinoi diialnosti u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Some aspects of the organization of the process of preparation of specialists in physical education and sports for future professional activities in higher educational institutions] Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. 2009. № 2. pp. 5–10 [in Ukrainian]
3. Lindt S., Blair C. (2017). Making a difference with at-risk students: the benefits of a mentoring program in middle school. Electronic resource: <https://www.amle.org/BrowsebyTopic/WhatsNew/WNDet/TabId/270/ArtMID/888/ArticleID/763/The-Benefits-of-a-Mentoring-Program-in-Middle-School.aspx>.
4. Nguyen, M. Duke University Research Brief January 7, 2013. Peer tutoring as a Strategy to Promote Academic Success Introduction. Electronic resource: https://childandfamilypolicy.duke.edu/pdfs/schoolresearch/2012_Policy_Briefs/Nguyen_Policy_Brief.pdf.
5. Rothman T., Henderson M. (2011). Do school-based tutoring programs significantly improve student performance on standardized tests? Volume 34. № 6. pp. 1–10.
6. Tiunnikov Yu. S. Politiekhnikiskiye osnovy podgotovki rabochikh shirokogo profilia: metod. Posobiie [Polytechnic bases of preparation of workers of a wide profile: a method. allowance]. M.: Vyshaia shkola, 1991. 192 p. [in Russian].
7. Lapichak I. Aspekty intehratsii profesiinykh znan I bmin pry pidhotovzvi fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Aspects of the integration of professional knowledge and skills in the training of specialists in physical education in higher education institutions]. Physical culture, sports and health of the nation. Vinnytsia: TOV "Planer", 2014. Vyp. 18. pp. 163–170 [in Ukrainian]
8. Volianiuk N. Yu. Suchasni aspekty profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoi kultury I sportu [Modern aspects of professional training of specialists in physical culture and sports]. Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education and sports, 1999. № 19. pp. 34–36 [in Ukrainian]